

RAPORT 14

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WARSZAWA 2019

RAPORT 14

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WARSZAWA 2019

REDAKTOR

SŁAWOMIR KADROW
slawekkadrow@gmail.com

KOMITET REDAKCYJNY

MARIE BESSE (GENÈVE), PETER BOGUCKI (PRINCETON), ZBIGNIEW BUKOWSKI (WARSZAWA)
BOGUSŁAW GEDIGA (WROCŁAW), MARTIN GOJDA (PILSEN), ALEKSANDER KOŚKO (POZNAŃ)
JANUSZ KRUK (KRAKÓW), JOHANNES MÜLLER (KIEL)

REDAKCJA

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
UL. KOPERNIKA 36/40, 00-924 WARSZAWA
raport@nid.pl

TOM RECENZOWALI

ALEKSANDR DIACHENKO, JERZY LIBERA, MARCIN MAJEWSKI
ANDRZEJ ROZWAŁKA, TARAS TKACHUK

SEKRETARZE REDAKCJI

JAKUB WRZOSEK
AGNIESZKA ONISZCZUK

REDAKCJA JĘZYKOWA

JOANNA KULCZYŃSKA-KRUK

PROJEKT GRAFICZNY I REDAKCJA TECHNICZNA

PIOTR BEREZOWSKI

OPRACOWANIE GRAFICZNO-TECHNICZNE

KAN MEDIA

© NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA, 2018

ZDJĘCIA NA OKŁADCE

przód – Sanok stan. 59-60. Badania archeologiczne prowadzone na obwodnicy Sanoka (fot. Jan Bulas)
tył – Wien-Nußdorf, Kahlenberger Straße Nr. 26, XIX-XX wieczne ceramiczne osłony roślin (fot. Petra Laubenstein)

ISSN 2300-0511

DRUK Łódzkie Zakłady Graficzne

NAKLAD 200 egz.

Od Redakcji

Od kilku tomów nasz rocznik osiągnął docelową strukturę wewnętrzną. Wyniki ratowniczych badań wykopaliskowych publikowane są w dziale *Studia i materiały*. Stanowią one zasadniczy element każdego tomu *Raportu*. Wraz z malejącym tempem budownictwa autostrad i dróg ekspresowych oraz obwodnic w naszym kraju coraz więcej miejsca na stronach naszego pisma zajmują efekty ratownictwa archeologicznego na stanowiskach zagrożonych innymi formami działalności ekonomicznej. Badania na tzw. inwestycjach liniowych ustępują miejsca wykopaliskom podejmowanym w obliczu innych zagrożeń. Efekty jednych i drugich obecne są w niniejszym tomie.

Na uwagę zasługuje opracowanie poświęcone osadnictwu ludności łużyckich pól popielnicowych w Krzemieniewie na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego oraz obszerne sprawozdanie z wielokulturowego stanowiska 59-60 w Sanoku, badanego w kilku ostatnich latach na obwodnicy tego miasta. Do niezbyt częstych okryć należy znalezisko łodzi jednopiennej, któremu poświęcony jest kolejny artykuł omawianego działu. Wyniki wstępnych badań synagogi w Olkuszu to następny przypadek ratownictwa archeologicznego na łamach 14. tomu naszego rocznika, który nie jest związany z inwestycjami liniowymi.

Tym razem dział *Badania ratownicze zagranicą* prezentuje rozważania ważnych problemów związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego w Niemczech i w Austrii. Porównanie dokumentacji fotograficznej rowów z badań w 1914 i 2012 roku w Altheim, będących częścią neolitycznych założeń ziemnych, jednoznacznie wskazuje na zagrożenie ich istnienia gwałtownym przyspieszeniem działania procesów erozji gleby w czasie ostatnich stu lat. Badacze z Austrii natomiast koncentrują się na problemie tzw. znalezisk masowych, naukowych metod postępowania z nimi i finansowania ich opracowań oraz przechowywania. Stawiają ponadto pytania o warunki dopuszczalności selekcji masowego materiału zabytkowego. Podnoszą problem digitalizacji procesu dokumentacyjnego, baz danych i kwantyfikacji na etapie analiz. Wątpią w „antagonizm” badań naukowych i ratowniczych.

Interesujące i ważne teksty zawiera dział *Dyskusji i polemik*. Redakcja szczególnie poleca tekst poświęcony analizie aktów prawnych związanych z badaniami archeologicznymi i poszukiwaniami zabytków oraz z wydawaniem pozwoleń na nie. Jak przekonuje Autor tego artykułu są one pełne absurdów, wewnętrznych sprzeczności, niekonsekwencji i innych braków. Autorzy prezentacji krakowskiej serii wydawniczej „Ocalone Dziedzictwo Archeologiczne”, rysując kontekst jej powstania i dokonując bilansu jej dotychczasowych osiągnięć nie stronią od zdecydowanych ocen stanu ochrony dziedzictwa archeologicznego w naszym kraju.

W innym tekście prezentowana jest fotogrametryczna dokumentacja zabytków archeologicznych. W kolejnym artykule, na przykładach zagadnień jakimi zajmują się Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków, przedstawione zostały podstawowe funkcje jednego z programów do przetwarzania danych geograficznych jakim jest QGIS. Fenomen kanałów YouTube prezentujących rozwój technologiczny w „pradziejach” stał się pretekstem do próby oceny roli internetu w upowszechnianiu archeologii i ochrony dziedzictwa archeologicznego.

Recenzje dwóch książek, prezentujących wyniki z różnych badań ratowniczych, uzupełniają zawartość naszego rocznika. Wskazując na wady i niedostatki oraz podkreślając osiągnięcia poszczególnych publikacji, stają się one elementem szerszej dyskusji naukowej. Uwaga ta odnosi się przede wszystkim do recenzji cmentarzyska kurhanowego w Guciovie.

Sławomir Kadrow

From the Editorial Board

For several volumes, our annual has reached its target internal structure. The results of preventive excavations are published in the *Studies and Materials* section. They constitute an essential element of each volume of the *Report*. Along with the decreasing pace of motorway, expressway and beltway construction in Poland, the effects of archaeological rescue excavations at sites threatened by other forms of economic activity occupy more and more space on our pages. Research preceding the so-called linear investments give way to excavations undertaken in the face of other threats. The effects of both are present in this volume.

Noteworthy is the study devoted to the settlement of the Lusatian Urnfield people in Krzemieniewo in Warmińsko-Mazurskie Voivodeship and an extensive report on the multicultural site 59-60 in Sannok, examined in the last few years on the beltway of this city. One of the uncommon discoveries is a logboat described in the next text of this section. In the 14th volume of our periodical, yet another example of rescue excavations not associated with linear investments is the preliminary research of the synagogue in Olkusz.

This time, the *Preventive Research Abroad* section presents important issues related to the protection of archaeological heritage in Germany and Austria. A comparison of photographic documentation of ditches in Altheim, which are part of the Neolithic earthworks, from 1914 and 2012 research, clearly indicates the threat to their existence by a rapid acceleration of soil erosion processes over the last hundred years. On the other hand, researchers from Austria focus on the so-called bulk finds, scientific methods of dealing with them and financing their studies and storage. They also raise questions about the admissibility conditions for the selection of mass archaeological material. They raise the problem of digitizing the documentation process, databases and quantification at the analysis stage. They doubt the “antagonism” of scientific and rescue research.

Interesting and important texts are contained in the *Discussion and Polemics* section. The editors especially recommend the text devoted to the analysis of legal acts related to archaeological research and searching for monuments, and issuing permits. As the author of this article argues, they are full of absurdities, internal contradictions, inconsistencies and other deficiencies. The authors of the presentation of the Krakow publishing series “Saved Archaeological Heritage”, outlining the context of its creation and summing up its achievements to date, do not shun from strong assessment of the state of archaeological heritage protection in our country.

Photogrammetric documentation of archaeological monuments is presented in another text. Next, based on the examples of issues dealt with by Voivodeship Heritage Protection Offices, the basic functions of one of the geographical data processing software which is QGIS are presented. The phenomenon of YouTube channels presenting technological development in “prehistory” has become a pretext for an attempt to assess the role of the Internet in the dissemination of archaeology and protection of archaeological heritage.

Reviews of two books, presenting the results of various preventive research, complement the content of our annual. By pointing out the shortcomings and deficiencies and highlighting the achievements of individual publications, they become part of a broader scientific discussion. This remark refers primarily to the review of the barrow cemetery in Guciów.

Sławomir Kadrow
